

ARCHIWUM
LEGIONÓW
i N. K. N.

Nr 406

COMITET NARODOWY
I JEGO WSPÓŁPRACOWNICY
(1914—1915)

ODBITKA Z KALENDARZA N. K. N. »LEGIONISTA POLSKI«

NACZELNY KOMITET NARODOWY I JEGO WSPÓŁPRACOWNICY

(1914—1915)

NACZELNY KOMITET NARODOWY SKŁAD CZŁONKÓW N. K. N. Z DNIA 16 SIERPNIĄ 1914:

Prezes: Dr. Juliusz Leo.

Członkowie:

Cieński Tadeusz
Ks. Czartoryski Witold
Daszyński Ignacy
Dąbski Jan
Dr. German Ludomił
Hudec Józef
Dr. Jaworski Wład. Leopold
Neuman Józef
Hr. Piniński Leon
Dr. Przybyło Szymon
Dr. Rozwadowski Jan
Hr. Skarbek Aleksander
Srokowski Konstanty
Dr. Steinhaus Ignacy
Dr. Stroński Stanisław
Śliwiński Hipolit
Hr. Tarnowski Zdzisław
Dr. Wicherkiewicz Bolesław
Witos Wincenty
Zieleniewski Edmund

Zastępcy:

Dr. Kasznica Stanisław
Ks. Lubomirski Andrzej
Dr. Marek Zygmunt
Sredniawski Andrzej
Dr. Stesłowicz Władysław
Hausner Artur
Dr. Starzewski Tadeusz
Riedl Edmund
Dr. Vogel Aleksander
Wójcik Franciszek
Dr. Głabiński Stanisław
Dr. Grabski Stanisław
Dr. Krogulski Roman
Sare Józef
Dr. Surzycki Stefan
Sikorski Władysław
Hr. Badeni Stanisław
X. Zajchowski Józef
Długosz Władysław
Federowicz Jan Kanty

W składzie członków N. K. N. zasły z biegiem czasu następujące zmiany:

- 1) Prezesem wybrany został dnia 22 listopada 1914 r. prof. Dr. Władysław Leopold Jaworski.
- 2) Ustąpili: PP.: Cieński Tadeusz, ks. Czartoryski Witold, ks. Lubomirski Andrzej, Dr. Vogel Aleksander, Dr. Rozwadowski Jan, Dr. Głabiński Stanisław, hr. Skarbek Aleksander, Dr. Stroński Stanisław, Dr. Surzycki Stefan.
- 3) Umarł: Hudec Józef.
- 4) Wyjechał na dłuższy pobyt do Ameryki: Hausner Artur.
- 5) Naczelny Komitet Narodowy kooptował: postą Angermana Kladyusza, postą Czaykowskiego Władysława, Downarowicza Stanisława, postą Moraczewskiego Andrzeja, postą Dra Diamanda Hermana, dyrektora Słuszkiewicza Zdzisława, Wereszczyńskiego Antoniego, Dra Sokolnickiego Michała, prof. Tokarza Wacława, postą Dra Hupkę Jana, redaktora Starzewskiego Rudolfa, postą Zarańskiego Jana.
- 6) Oprócz tego posiadają w N. K. N.:
- a) jako reprezentanci Polaków w Ameryce: Dąbski Aleksander i poseł Dr. Lisiewicz Aleksander;

- b) jako reprezentanci Śląska: Dr. Kluszyński Henryk i poseł Reger Tadeusz;
 c) jako reprezentantka Ligi Kobiet: p. Moraczewska Zofia.

WSPÓŁPRACOWNICY

(według stanu z dnia 1 października 1915 r.)

A. Sekretaryat generalny.

Sekretarze generalni: poseł Konstanty Srokowski, Dr. Michał Sokolnicki. Kierownik biura: Leon Wasilewski. Referent polityczny: Medard Downarowicz. Referent ekonomiczny i kasyer: Jan Wyczałkowski. Archiwum: Wanda Wyczałkowska i Irena Kowalska. Ekspedjent: Eugeniusz Iskrzyński. Współpracowniczki: Marya Lanżanka i Zofia Sygietyńska.

B. Urządzenia przy prezydium.

- a) W Wiedniu: (Wien I Neuthorgasse 15) Szef biura: Hr. Władysław Michałowski. Zastępca szefa: Hr. Ludwik H. Morstin (obecnie na froncie). Kierownik kancelaryi: Feliks Konopka (przedtem Karol Sroczyński) obecnie Jerzy Wachtel. Zastępca kierownika: Jan Wojciechowski. Współpracownicy: Jerzy Marczewski, Władysław Baron, Eugenia Raykówna i Helena Marczevska;
 b) w Krakowie (Rynek 22): Referent: Dr. Mieczysław Szerer. Kierownik kancelaryi: Dr. Maryan Kannenberg, od sierpnia 1915 r. Franciszek Studziński. Współpracowniczki: Janina Michałowiczówna i Adela Maceluchówna.

Biuro prac ekonomicznych N. K. N. (Kraków, Plac WW. Świętych 1.1).

Kierowniczką: Dr. Zofia Daszyńska-Golińska. Współpracownicy: Dr. Marya Balsigerowa i Marya Busiówna.

Komisja ekonomiczna N. K. N. zbiera się nieperyodycznie w celu obradowania nad określonymi zagadnieniami przyszłego układu stosunków gospodarczych w Polsce. Dzieli się na 7 podkomisji, na czele stoi prezes Władysław Leopold Jaworski.

- a) *Podkomisja przemysłowa.* Przewodniczący: prof. Roman Dzieślewski, zastępca przewodniczącego: poseł Dr. Herman Diamand. Członkowie: poseł Roger bar. Battaglia, poseł Ignacy Daszyński, Stefan Miziewicz, dyr. Anastazy K. Róg, dyr. Zdzisław Słuszkiewicz, poseł Edmund Zieleniewski.
 b) *Podkomisja handlowo-cłowa.* Przewodniczący: poseł Dr. Herman Diamand, zastępca przewod.: poseł Klaudyusz Angerman. Członkowie: Dr. Rudolf Beres, Artur Benis, Dr. Tadeusz Cybulski, Dr. Herman Feldstein, dyrektor Jan Rucker, dyr. Anastazy K. Róg, Rada Dworu Władysław Pec, poseł Edmund Zieleniewski.
 c) *Podkomisja komunikacyjna.* Przewodniczący: Dr. Stanisław Dąbbski, członek Wydziału Krajowego, Zastępca przewodn. dyr. Artur Herbst. Członkowie: poseł Klaudyusz Angerman, Bronisław Chodkiewicz, prof. Dr. Roman Dzieślewski, Roman

Marcinkiewicz, Stanisław Rogalski, Dr. Antoni Wereszczyński, Kazimierz Jankowski.

- d) *Podkomisya górnicza*. Przewodniczący: dyr. Artur Herbst, poseł Jan Zarański. Zastępca przewodn.: poseł Klaudyusz Angerman. Członkowie: Dr. Artur Benis, poseł Herman Diamond, Ludwik Gawroński, Hrabia Sagajło, Dr. Julian Strassburger.
- e) *Podkomisya bankowa*. Przewodniczący: dyr. Jan Kanty Steczkowski, zastępca przewodn.: dyr. Jan Fruchtmann. Członkowie: Adam Doboszyński, dyr. Jerzy Michalski, dyr. Zdzisław Słuszkiewicz.
- f) *Podkomisya demograficzna*. Przewodniczący: prof. Dr. Józef Buzek, zastępcy przewodn.: Dr. Leon Biegeleisen, Dr. Helena Bauerowa. Członkowie: Zygmunt Limanowski, Dr. Jan Hupka, prof. Adam Krzyżanowski, Leon Wasilewski.
- g) *Podkomisya rolnicza* dotychczas nie została stanowczo ukonstytuowana, jakkolwiek odbywała już posiedzenia.
Do wszystkich podkomisji wchodzi kierownicza Biura prac ekonomicznych Dr. Zofia Daszyńska-Golińska.

Instytut popierania nauk ekonomiczno-administracyjnych
(stworzony staraniem NKN. dnia 20 lipca 1915)

Prezes: prof. Adam Krzyżanowski. Wiceprezes: poseł prof. Dr. Alfred Halban. Sekretarz: Dr. Leon Biegeleisen. Członkowie: prof. Dr. Józef Buzek, prof. Dr. Michał Rostworowski, Dr. Zofia Daszyńska-Golińska, prof. Wł. L. Jaworski.

Biuro kursów ekonomiczno-społecznych. Kierownik: Dr. Leon Biegeleisen.

Wiedeńskie biuro prasowe N. K. N.
(Wien I, Neuthorgasse 15).

Kierownik: Adolf Władysław Inlender. Współpracownicy: Władysław Bazylewski i Władysław Zieliński.

(Do 15 czerwca 1915: Kierownik: poseł Konstanty Srokowski. Zastępca kierownika: Dr. Mieczysław Szerer. Współpracownicy: Karol Bołoz-Antoniewicz, Dr. Leon Chwistek, Leonard Frenkiel, Hugo Kaufman, dyr. Michał Lityński, Dr. Edmund Parnes, Dr. Bronisław Pawłowski, Dr. Tadeusz Walek i Dr. Władysław Wayda. Stefania Lubańska i skaut Bronisław Łoziński).

Redakcja czasopisma »Polen« (Wiedeń I Wipplingerstrasse 12.). Wydawca: prof. W. L. Jaworski, prezes N. K. N. Redaktor kierujący: Maksymilian Goldscheider. Redaktor odpowiedzialny: Dr. Antoni Chmurski. Sekretarze: Leon Wasilewski (od 1 lipca kierownik filii redakcyi »Polen« w Krakowie) i Andrzej Boleski. Tłumacz: Dr. Maurycy Roth. — **Administracja**. Kierownik: Dr. Zygmunt Lehrfreund. Współpracownicy: Jerzy Zbiegniewski i Benedykt Klimek.

Wiedeński Komisaryat N. K. N.
(Wiedeń I Neuer Markt 3 — ustanowiony 26 sierpnia 1914)

Rada Naczelna. Prezes: Dr. Alfred Zgórski, członek Izby Panów. Wiceprezesi: Władysław Struszkiewicz, poseł Dr. Ignacy Rosner, Dr. Ernest Habicht, prokurator Państwa. Skarbnik: Władysław Schramm. Zastępca skarbnika: Dr. Henryk Nathansohn. Sekre-

tarz: Dr. Antoni Chmurski. Członkowie: Paweł Bazylewski, Dr. J. M. Bendel, Maryan Biliński, Dr. Wilhelm Binder, prof. Dr. Józef Buzek, Zygmund Dworski, poseł Dr. Henryk Kolischer, Dr. Zygmunt Pilat, Ludwik Terakowski, poseł Kazimierz Wysocki, poseł Jan Zarański.

Komisya rewizyjna. Członkowie: Maryan Biliński, Dr. Wilhelm Binder, Juliusz Gawronski.

Biuro Komisaryatu. Współpracownicy: Dr. Józef Jehrich, Dr. Alfred Kohl.

Delegacya N. K. N. we Lwowie.

Prezes Delegacyi: poseł Dr. Aleksander Lisiewicz. Zastępcy: poseł Dr. Ludomił German, poseł Dr. Władysław Stesłowicz. Członkowie: poseł Hipolit Śliwiński, Artur Hausner, poseł Dr. Herman Diamand, prezydent Dr. Józef Neumann, poseł Edmund Riedl. Sekretarze: red. Bronisław Laskownicki, Stanisław Lewicki (kierownik ekspozytury N. K. N. Dep. Wojsk.) Skarbnik: Dr. Jan Hoser. Kierownik biura prasowego: Dr. Kazimierz Hartleb. Kierownik składnicy wydawnictw: dyr. Józef Bałaban. Prezydium Ligi Kobiet.

Delegacya N. K. N. do Królestwa Polskiego.

(Z tymczasową siedzibą w Dąbrowie Górniczej, ul. Klubowa 10).

Przewodniczący: inż. Maksymilian Walicki. Sekretarz: Dr. E. Kiernik, doc. Uniw. Jag. Referent Dep. Skarbowego: Inż. A. Malinowski. Członkowie: G. Daniłowski, Jan Dąbski, inż. A. Minkiewicz, inż. A. Moraczewski, poseł do Rady państwa, inż. E. Stephan, J. Wigura, b. poseł do Dumy z ziemi Radomskiej. Referent spraw szkolnictwa: dyr. Ksawery Prauss.

Redakcyja „Gazety Polskiej“ w Dąbrowie Górniczej (ul. Targowa 10): Redaktorowie: Bronisław Laskownicki (do lipca) i Dr. Michał Janik, zastępca redaktora Zygmunt Kisielewski.

C. Departament Wojskowy N. K. N.

(z czasową siedzibą w Piotrkowie, według stanu z dnia 1 października 1915 roku).

Prezydium. Szef Departamentu: podpułkownik Władysław Sikorski. 1-szy zastępca szefa: Stanisław Downarowicz. 2-gi zastępca szefa: poseł Edmund Zieleniewski. 3-ci zastępca szefa: prof. Waław Tokarz (od 27 lipca w służbie frontowej). 4-ty zastępca szefa: poseł Dr. Aleksander Lisiewicz (kierownik ekspozytury Dep. Wojskowego w Wiedniu). Zastępca szefa w sprawach wojskowych: porucznik Alfred Biłyk.

Kancelarya wojskowa. Referent spraw wojskowych: porucznik Alfred Biłyk. Kierownik kancelaryi: chorąży Maryan Hudec. Referent spraw samochodowych: oficer Leg. Dr. Jan Włodek, ochotnik-automobilista. Zastępca referenta: oficer Leg. Dr. Stefan Komornicki, ochotnik-automobilista. Sierżanci: Stanisław Sokołowski, Artur Semis, Alfred Langrod.

Oddział kasowy. Kierownik biura kasowego (od 15 maja): Joachim Sottys. Zastępca kierownika: rejent Teodor Kasperek. Wanda Michalska. Buchalter: Bronisław Grabowski.

Oddział techniczny. Inżynier Franciszek Hilchen, Ryszard Adamowicz, Adam Zwoliński.

Centralne biuro werbunkowe. Kierownik biura: Gorecki Piotr. Zastępca kierownika: Pohoski Jan.

Oficerowie werbunkowi: Biłgoraj: of. XII. rangi inż. Madurowicz Edward, sierż. Weryho Otton. Busk: of. XII. rangi Dziekanowski Mieczysław, sierż. Gorzechowski Witold. Dąbrowa: of. XI. rangi Boguszewski Stefan, sierż. Zopoth Jan. Iłża: of. XII. rangi Włoskiewicz Władysław, sierż. Stapf Leon. Janów: of. XII. rangi Lelek Stefan, sierż. Malanowski Wacław. Jędrzejów: of. XI. rangi Protassowicz-Suszkowski, sierż. Białkowski Tadeusz. Kielce: of. XI. rangi Ulrych Juliusz, sierż. Ruszkowski Ludwik. Końskie: of. XI. rangi Stettner Jan, sierż. Stecki Marian. Kozienice: of. XII. rangi Łaszczyński Maciej. sierż. Urban Edward. Krasnostaw: of. XII. rangi Wadęń Jan, sierż. Dyakowski Zygmunt. Lubartów: of. XII. rangi Piotrowski Józef, sierż. Borkowski Stefan. Lublin: of. XI. rangi Dąbski Jan, sierż. Plutyński Antoni. Miechów: of. XII. rangi Toruń Leopold, sierż. Dagnan Kazimierz. Olkusz: of. XII. rangi Burda Rudolf, sierż. Gardacki. Opoczno: of. XII. rangi Wojtyga Józef, sierż. Bukowiński Stefan. Opoczno: of. XII. rangi Staszewski Mieczysław, sierż. Dąbrowski St. Tadeusz. Pińczów-Działoszyce: oi. XII. rangi Starzyński Stefan, sierż. Tomsa Franciszek. Piotrków: of. X. rangi Bobrowski Tadeusz, sierż. vacat. Puławy: of. XII. rangi Młodkowski Tadeusz, sierż. Rodkiewicz Konrad. Radom: of. XI. rangi Klemensiewicz Zygmunt, sierż. Szpunar Jan. Radomsk: of. XII. rangi Gromczakiewicz Kazimierz, sierż. Bielenin Anastazy. Sandomierz: of. XII. rangi Dr. Skrudlik Mieczysław, sierż. Gliszczyński Stanisław. Włoszczowa: of. XII. rangi Kałużyński Mieczysław, sierż. Janiszewski Zygmunt. Zamość: of. XII. rangi Makuch Karol, sierż. Rzętycki Piotr.

Okręgi byłych emisaryatów Centralnego Biura Werbunkowego Depart. Wojsk. N. K. N. Okręg częstochowski: Częstochowa, Kłobucko, Krzepice, Olsztyn, Janów, Koniecpol, Radomsko, Przedbórz, Pławno, Brzeźnica, Wieluń, Złoczewo, Działoszyn, Rudnik. — Okręg kaliski: Kalisz, Koło. Okręg łódzki: Łódź, Brzeziny, Zgierz, Ozorków, Łęczycza, Aleksandrów, Konstantynów, Pabianice, Rzgów, Tuszyn, Łask, Sieradz, Łowicz, Kutno, Włocławek. Okręg piotrkowski: Piotrków, Wolborz, Bełchatów, Szczerców, Rozprza, Sulejów, Tomaszów, Rawa, Inowłódz, Opoczno, Turek. Okręg zagłębia i kielc: Dąbrowa, Żabkowice, Strzemieszyce, Sławków, Bolesław, Olkusz, Wolbrom, Miechów, Jędrzejów, Będzin, Sosnowice, Zawiercie, Pilica.

Centralne biuro poborowe. Kierownik biura: porucznik Okołowicz Józef. Zastępca kierownika: chorąży Zieliński Władysław. Sierzanci: Lasoń Józef, Dąbrowski Bolesław.

Podział indeksu głównego. Strojek Ludwik, Gorecki Wincenty.

Korespondencja urzędowa i prywatna. Ameisen B., Tapkowski Z.

Protokół podawczy (akta i archiwum). Pasek Mieczysław.

Lista strat. Tarnawski Wincenty.

Dział zapomogowy. Kolbuszowski Władysław, Wadoń Jan.

Indeks zwolnionych, zabitych i zmarłych. Kleszczyński Zygmunt.

Administracja wydawnictw Dep. Wojsk. N. K. N. Kierownik: Głuchowski Kazimierz. Zastępca kierownika: Kokular Kazimierz.

Drukarnia Państwa pod zarządem Dep. Wojsk. N. K. N. Dyrektor: Fromowicz Stanisław. Zastępca kierownika: inż. Hilchen Franciszek. Nowakowski Zygmunt. Zaborowski Kazimierz, artysta malarz. Magazynier: Sęk Stanisław.

Wydawnictwa wojskowe. Porucznik Bilyk Alfred (do 15 sierpnia 1915 por. Stachiewicz Julian), sekcynjny Schoengut Jerzy.

Biuro zasiłkowe dla rodzin legionistów. Dr. Eile Henryk (dawniej Piątkowski Adam i podp. Świtalski Kazimierz, obecnie w służbie frontowej).

Biuro prasowe. Kierownik: Dr. Kot Stanisław, redaktor »Wiadomości Polskich«. Zastępca kierownika: Dr. Wędkiewicz Stanisław. Sekretarz: Dr. Wierzchowski Zenon.

Współpracownicy: Moszczeńska Iza (obecnie poza Piotrkowem), Filipowicz Tytus (poza Piotrkowem). Dr. Grabowski Tadeusz Stan. referent słowiański (w Bułgarii). Dr. Dąbrowski Jan, referent węgierski. Hr. Trembiński Stanisław, korespondent w c. i k. Wojennej kwaterze prasowej. Dąbrowski Maryan, korespondent wojskowy. Dr. Stępowski Maryan, redaktor Kalendarza. Kaufmann Hugo, Münzer Jan, tłumacze.

Redakcja »Dziennika Narodowego«: Zagórski Adam, redaktor. Kowalski Tadeusz, Przysiecki Feliks, Dutkiewicz Franciszek, współredaktorzy. Pracowali czasowo: Piotr Choynowski, Dr. Władysław Gumpłowicz, Dr. Tadeusz Wałek, Dr. Henryk Elsenberg, Stanisław Lenartowicz, Kazimierz Dagnan, Kazimierz Rudnicki.

Archiwum: Rzepecka Hanna. Pomocnice: Horowicówna Sydonia, Kondolewiczówna Karolina.

Pracownia fotograficzna: Adamowicz Ryszard, Janowski Stanisław.

Referent szpitalnictwa. Prof. Dr. Krzemieniecki Seweryn.

Oddział sanitarny Dep. Wojsk. N. K. N. (siedziba Kraków, ul. Wolska l. 15.). Szef oddziału: Dr. Wicherkiewicz Bolesław, c. k. Rada Dworu. Zastępca szefa: doc. Dr. Tomasz Janiszewski, fizyk miejski. Członkowie: Dr. Damski Waclaw, prof. Dr. Rutkowski Maksymilian, Dr. Schoengut Stefan, Dr. Schneider Ludwik, Dr. Sikorska Helena, Dr. Jankowski St. Sekretarz Oddziału: prof. gimn. Klemens Hammer.

Delegacja Dep. Wojskowego N. K. K. (sprawy zasiłkowe, informacje, ewidencja strat).

1) Wiedeń: Poseł Dr. Aleksander Lisiewicz (kierownik (do 15/VII 1915), inż. Zygmunt Płatowski (do 15/VI 1915), Krzyżanowski Czesław.

2) Kraków: inż. Szydłowski Maryan, kierownik. Gutkowski T., referent Intendantury. Radlińska Helena, referentka biura pras. i prezyd. Irena Kowalska, współpracowniczką. Dr. Bogdani T., ref. Opieki nad rodzinami legionistów. Dr. Damski W. i Dr. Schoengut St., referenci spraw sanit.

3) Oświęcim (od 22 lutego 1915 do 10 sierpnia 1915) chorąży Rutkowski Aleksander, kierownik. Dr. Eile Henryk, referent spraw zapomogowych.

4) Lwów (od 15/VII 1915). Poseł Dr. Aleksander Lisiewicz, kierownik.

Delegaci Departamentu Wojskowego N. K. N. Białą: Karol Makuch (do 10 sierpnia 1915). Dr. Stanisław Łazarski (od 10 sierpnia 1919). — Berno Mor: Eugeniusz Geisler. — Bochnia: Tomasz Pluta. — Brzesko: Aleksander Jasiewicz. — Cieszyn: poseł Tadeusz Reger. — Dąbrowa: Stanisław Szpak. — Chrzanów: Antoni Schimitzek. — Gorlice: Konstanty Laskowski. — Grybów: Kazimierz Gromczakiewicz (do 10/VIII 1915). Jan Grodzki (od 10 sierpnia 1915). — Jaworzno: Stanisław Stankiewicz. — Kalwarya: hr. Dr. Franciszek Łubiński. — Kęty: Antoni Bahr. — Krosno: Stanisław Iwański. — Krzeszowice: Karol Łazarzewicz. — Limanowa: Kazimierz Bzowski. — Mielec: Michał Pajor. — Myślenice: Józef Eliński. — Nisko: Franciszek Socha-Paprocki. — Nowy Sącz: Józef Wojtyga Tadeusz Górski. (do 10/VIII 1915 r.). —

Nowy Targ: Dr. Zygmunt Wasiewicz. — Oświęcim: Wacław Zajaczkowski. — Pilzno: Władysław Szezurkiewicz. — Sucha: Dr. Władysław Burek. — Tarnobrzeg: Franciszek Socha-Paprocki. — Tarnów: Józef Zajac. — Wadowice: Wawrzyniec Łazarzski. — Wieliczka: Emanuel Winter. — Zakopane: Dr. Kazimierz Dłuski. — Żywiec: Józef Piotrowski (do 1/VIII 1915), Dr. Michał Kornicki (od 1 sierpnia 1915).

Biuro Legionów Polskich w Warszawie (Aleje Jerozolimskie Nr. 55). Czasowo były otwarte: Komenda placu, Centralny Wydział Ewidencyjny, Biuro informacyjne i Biuro zapomóg i opieki nad rodzinami legionistów. Oficer placu: porucznik Alojzy Przedziecki.

D. Departament Organizacyjny N. K. N.

Prezydium, Przewodniczący: Dr. Józef Sare. Zastępca przewodniczącego: poseł Dr. Zygmunt Marek.

Biuro Departamentu. Kierownik: Julian Smulikowski. Referent: Mieczysław Opalek. Kierownik Składnicy Wydawnictw: Andrzej Bielas. Kasyer: Roman Sowa (do 1 września 1915). Personal pomocniczy: Aleks. Biestek, Radosław Jankiewicz, Dr. Maksymilian Landau, Feliks Markiewicz, Stefania Müllerówna, Józef Żybura.

Delegaci Departamentu. *a)* Do Komitetów powiatowych: poseł Dr. Jan Hupka, Witold Ostrowski, poseł Konstanty Srokowski, Adam Żuk-Skarszewski; *b)* na Śląsk: Jan Andruszewski; *c)* na Lwów: redaktor Bronisław Laskownicki; *d)* delegacya Zarządu głównego Ligi Kobiet: Aniela Krzyżanowska i Dr. Ada Markowa.

Komisya Oświatowa. Przewodniczący: prof. Maryan Raciborski. Zastępcy przewodniczącego: dyr. Michał Lityński i Stanisław Nowak. Referent na Król. Polskie: dyrektor Ksawery Prauss. Członkowie Komisji: Maryan Falski, Dr. Stanisław Minkiewicz, Helena Radlińska, prof. Michał Siedlecki, Dr. Zofia Szybalska, Władysława Weychert-Szymanowska.

Komisya Artystyczna. Inż. Franciszek Mączyński, inż. Eugeniusz Tor, Kazimierz Witkiewicz.

Oddział automobilowy: Ochońnicy: inż. Władysław Lammel, architekt Stefan Mayer, Kazimierz Rice, archit. Szubert. Szoferzy: Jan Edward Olszewski, Alojzy Rychlewski, Tadeusz Sławiński, Włodzimierz Szarach.

Komitet Kolumny Legionów. Witold Ostrowski, Mieczysław Opalek, Dr. Stanisław Stein.

Powiatowe Komitety Narodowe: (w dniu 15 sierpnia 1915). Biała: przewodniczący Dr. Stanisław Łazarzski. — Bochnia: przew. Dr. Ferdynand Maiss. — Brzesko: przew. Jan br. Götz, referent Henryk Bukowski. — Bogumiń: przew. Jan Andruszewski, ref. Jan Andruszewski. — Chrzanów: przew. Edward hr. Mycielski, ref. Dr. Wojciech Krajewski. — Dąbrowa ad Tarnów: przew. Włodzimierz Sroczyński, ref. Julian Postępa. — Fryształ: przew. Jan Dobrowolski. — Gorlice: przew. Eksc. Władysław Długosz, ref. Jan Mayer. — Grybów: przew. Dr. Maksymilian Maiss, ref. Ryszard Kosiński. — Jasło: przew. Tadeusz Sroczyński. — Jordanów: przew. Dymitr Sielecki, ref. Wincenty Łabuda. — Kęty: przew. Tadeusz Łobaczewski. — Kolbuszowa: przew. Dr. Jan Hupka, ref. Henryk Welfe. — Limanowa: przew. Zygmunt Mars, ref. Teofil Szumański. — Maków: przew. Władysław Cho-

dorowski, ref. Jan Emil Lankau. — Mielec: przew. Józef Rydel. — Morawska Ostrawa: przew. Wojciech Rudzik. — Myślenice: przew. Kazimierz Bzowski, ref. Józef Lambert. — Nowy Sącz: przew. Dr. Juliusz Chodacki, ref. Józef Schiffler. — Nowy Targ: przew. Józef Rajski, ref. Dr. Zygmunt Wasiewicz. — Oświęcim: przew. Roman Mayzel, ref. Aleksander Orłowski. — Pilzno: przew. Władysław Szczurkiewicz. — Sekcja Śląska w Boguminie: przew. Dr. Henryk Kłuszynski. — Skawina: przew. Ks. Teofil Flis. — Sucha: przew. Karol Świątek, ref. Dr. Władysław Burek. — Tarnów: przew. Władysław Jaśkiewicz. — Wadowice: przew. Stefan hr. Bobrowski, ref. Wawrzyniec Łazarski. — Wieliczka: przew. Emanuel Winter, ref. Paweł Cisek. — Zakopane: przew. Wincenty Regiec, ref. Kazimierz Przerwa Tetmajer. — Zator: przew. Dr. Kazimierz Bystrzonowski. — Żywiec: przew. Dr. Wiktor Idziński, ref. Dr. Michał Kornicki. Prócz tego następujące Komitety mają swych referentów: Jaworzno: X. Józef Sosin. Krzeszowice: Wincenty Kriegseisen.

Uwaga. W czasie druku Kalendarza, zwiększyła się znacznie liczba tak przewodniczących P. K. N. jak i referentów. Z uwolnieniem Galicji Wschodniej od najazdu wroga pomnożyły się placówki myśli polskiej w nowo powstałych Komitetach powiatowych i miejscowych, jak i w Ligach Kobiet.

Redakcja „Pracy Narodowej“ w Zakopanem. Redaktor: Kazimierz Przerwa-Tetmajer.

E. Departament Skarbowy N. K. N.

Prezydium. Szef departamentu: Rejent Dr. Tadeusz Starzewski. Zastępcy szefa: Jan Kanty Federowicz i Dr. Stefan Miziewicz (obecnie w Morawskiej Ostrawie). Sekretarz i likwidator: Stanisław Piątkowski (od sierpnia 1914 do sierpnia 1915), obecnie Kazimierz Giebułtowski. Skarbnik: prof. Mikołaj Wojciechowski. Korespondent i buchalter: Józef Tilles.

Oddział Kontroli Departamentu Skarbowego N. K. N. Przewodniczący: poseł inż. Edmund Zieleniewski. Zastępcy przewodniczącego: prof. Ksawery Fierich, mecenas Dr. Michał Koy. Sekretarz: dyr. Anastazy Kazimierz Róg.

I. Subkomitet (Kontrola Intendantury). Przewodniczący: prof. dr. Stanisław Ciechanowski. Członkowie: dyr. Józef Kretschmer, Fr. Dębski i Adam Kaczorowski.

II. Subkomitet (Kontrola Oddziału Kasowego Departamentu Wojskowego N. K. N.) Przewodniczący: poseł inż. Edmund Zieleniewski. Członkowie: dyr. Jan Armółowicz, mec. Dr. Tadeusz Bednarski, dyr. Landau i dyr. Anastazy Kazimierz Róg.

III. Subkomitet (Kontrola Głównej Kasy Departamentu Skarbowego N. K. N.) Przewodniczący: poseł Edmund Zieleniewski. Członkowie: dyr. Jan Armółowicz, mec. Dr. Tadeusz Bednarski, dyr. Anastazy Kazimierz Róg, wiceprezydent Józef Sare, dyr. Mieczysław Sędzimir, marszałek Tadeusz Sroczyński.

IV. Subkomitet (Kontrola Kosztowności). Przewodniczący: Mieczysław Sędzimir. Członkowie: Tadeusz Epstein, dyr. Feliks Kopera, prof. Konstanty Laszcza.

V. **Subkomitet (Kontrola Departamentu Organizacyjnego)**. Przewodniczący: prof. Ksawery Fierich. Członkowie: Dr. Michał Koy i prof. Maurycy Straszewski.

VI. **Subkomitet (Kontrola innych Departamentów i Oddziałów)**. Przewodniczący: poseł Edmund Zieleniewski. Członkowie: dyr. Jan Armółowicz, mec. Dr. Tadeusz Bednarski, prof. Stanisław Wróblewski.

Wydział Wykonawczy Oddziału Kontroli, przyjmujący stały udział w sesjach Departamentu Skarbowego. Przewodniczący: poseł Edmund Zieleniewski, mec. Dr. Tad. Bednarski, prof. Dr. Maurycy Straszewski i Dr. Tilles.

Biuro zasiłkowe. Kierownik: Kazimierz Giebułtowski. Współpracownicy: Stefan Poniedziałek-Zwirski, Marya Rosenbuszówna, Maryla Skórczewska.

Centralne biuro wydawnictw. Dyrekcja: prof. Antoni Procajłowicz, kierownik artystyczny, dyr. Anastazy K. Róg, kierownik handlowy. Członkowie: Stanisław Piątkowski, kierownik biura; Dr. Władysław Wayda, skarbnik; Jan Burzyński, Stefan Filipkiewicz, Władysław Jeleniewski, Tadeusz Kamiński, Stefania Lubąńska, Marya Piątkowska, Józefa Rossówna.

Redakcja »Ilustrowanego Tygodnika Polskiego« (Kraków, ul. Wolska 19). Kierownik literacki: Lucyan Rydel. Redaktor odpowiedzialny: Antoni Procajłowicz. Sekretarz-administrator: inż. Stanisław Jastrzębski, Dr. Berezynski, Dr. Franciszek Pik.

Redakcja Kalendarza N. K. N. »Legionista Polski« (Kraków, Plac WW. Świętych 1. 1). Redaktor: Dr. Maryan Stępowski. Współpracownicy: Natalia Kowalska, Zofia Jerôme'ówna.

F. Liga Kobiet N. K. N.

Spis członków Naczelnego Zarządu Ligi Kobiet N. K. N. Przewodnicząca: Jadwiga Strokowa. Zastępczyni przewodniczącej: Wanda Bilewska, Zofia Moraczewska, Marya hr. Rusocka. Skarbniczki: Żuk-Skarszewska, Natalia Steinowa. Sekretarki: Ada Markowa i Aniela Krzyżanowska. Członkinie Zarządu: Żuławska Kazimiera, Chorażanka Bronisława, Płoska, Siedlecka Marya, Münnichowa Sebalda, Błotnicka Marya, Kłuszyńska Dora, Obmińska Zofia, Gutowska Marya, Adelmanowa Helena, Kalmanowa Helena, Zabierzowska Janina, Sroczyńska Włodzimierzowa, Antonowiczówna Ewa, Chodačka Marya, Domanasowa Adela. Komisja rewizyjna: Cybulska Julia, Marsowa Jadwiga, Smulikowska Marya, Zajączkowska Ludwika, Małecka Albina.

Spis Kół Ligi Kobiet w Galicyi. Bogumin: przewodn. Dora Kłuszyńska. — Białá: przew. Marya Fedorowiczowa. — Baligród: przew. Aniela Faliszewska. — Chrzanów: przew. Marya Gutowska. — Cieszyn: przew. Dr. Helena Hertzbergerowa. — Frysztat: przew. Józefa Kunicka. — Jordanów: przew. Antonina Bażyńska. — Jaworów: przew. Budzyńska. — Kraków: przew. Julia Cybulska. — Krzeszowice: przew. Dr. Kownacka. — Kęty: przew. Bronisława Dumańska. — Kryńca Zdrój: przew. Biesiadecka. — Limanowa: przew. Marya hr. Rusocka. — Lwów: przew. Romanowiczówna. — Maków: przew. Ewa Antonowicz. — Myślenice: przew. Marya Pamiankowska. — Morawska Ostrawa: przew. Zofia Obmińska. — Nowy Targ: przew. Wła-

dysława Horakowa. — Nowy Sącz: przew. Albina Małecka. — Oświęcim: przew. Ludwika Zajączkowska. — Ropczyce: przew. Helena Szybalska. — Rabka: przew. Helena D'Abancourt. — Tarnów: przew. Emma Mareczkowa. — Sucha: przew. Karolina Breyerowa. — Skawina: przew. Mary Stączkowa. — Siersza Wodna: przew. St. Terlecka. — Stanisławów: przew. Marya Gerżabkówna. — Wadowice: przew. Jadwiga Zabierzewska. — Wiedeń: przew. Anna Neumannowa. — Zakopane: przew. Dr. Kazimiera Żuławska. — Żywiec: przew. Helena Kalmanowa. — Zator: przew. Wanda Bystrzonowska.

G. Szpitale dla legionistów, ambulatoryja, schroniska dla ozdrowieńców, gospody itp.

Szpital dla legionistów w rzeczywistości Towarzystwa budowy tanich domów w Krakowie przy ulicy Bocheńskiej, założony staraniem pań izraelskich, utrzymywany przez NKN, otwarty został 9 września 1915 r. 30 łóżek, 2 lekarzy, 4 sanitaryuszki, 1 sanitaryusz. Lekarz kierujący: Dr. M. Blassberg.

Szpital dla legionistów w Dispensatorium Towarzystwa walki z gruźlicą w Krakowie przy ulicy Radziwiłłowskiej l. 1, urządzony i utrzymywany przez NKN, otwarty d. 20 września 1914 r. 35 łóżek, 1 lekarz, 4 sanitaryuszki, 2 sanitaryuszy. Lekarz kierujący: Dr. E. Stahr.

Szpital dla legionistów w Domu Robotniczym w Podgórzu przy pl. Serkowskiego, urządzony częściowo środkami prywatnymi, utrzymywany przez NKN, otwarty dn. 1 października 1914 r. 25 łóżek, 1 lekarz, 3 sanitaryuszy. Lekarz: Dr. Emil Bobrowski, potem Dr. K. Służewski.

Szpital dla legionistów w Staniątkach koło Bochni, urządzony i utrzymywany przez konwent PP. Benedyktynek. 30 łóżek.

Schronisko dla legionistów-ozdrowieńców w Krakowie, przy ul. Karmelickiej l. 58. Łóżek 80. Otwarte w początku listopada 1914.

Ambulatoryum w koszarach Legionów w „Oleandrach“, prowadzone przez Dr. Lustgartenównę (zwinęte z wymarszem legionistów z Krakowa).

Ambulatoryum w Krakowie przy ul. Karmelickiej l. 4 (istniało do połowy listopada 1914.), 3 lekarzy, 4 sanitaryuszki. Lekarz kierujący: Dr. Ludwik Motyka. Utrzymywane przez NKN pod kierownictwem Oddziału Sanitarnego Dep. Wojskowego.

Schronisko dla legionistów-ozdrowieńców w Krakowie przy ul. Radziwiłłowskiej l. 8, otwarte dnia 21 września 1914 r. 20 łóżek, 1 lekarz, 2 sanitaryuszki. Lekarz kierujący: Dr. E. Mierzyński. (Zwinęte 10 listopada 1914 r. po wymarszu legionistów z Krakowa).

Intendantura Sanitarna NKN, utworzona przez Oddział Sanitarny Dep. Wojskowego NKN w Krakowie, zaopatrywała wszystkie wyruszające na plac boju oddziały Legionów w apteczki polowe, medykamenty, opatrunki i wszelkie przybory sanitarne. Kierownik: Dr. Stefan Schoengut, zastępca kierownika: Dr. Stanisław Jankowski. Farmacja u: Jawornicki, Schneider i Weindling. Dnia 10 listopada Intendantura Sanitarna została przeniesiona do Trzyńca na Śląsku, gdzie pozostawała do końca stycznia. Następnie przeniesiona została do Kęt, a ostatnio do Kamińska w Królestwie Polskiem.

Uwaga. Powyższe szpitale, ambulatoryja i Intendantura pozostawały pod kierownictwem i nadzorem Oddziału Sanitarnego Departamentu

mentu Wojskowego NKN, którego zadaniem było szpitale legionowe urządzić, zaopatrzyć w personal sanitarny, leki itp. W pierwszej połowie listopada 1914 r., z powodu ewakuacji Krakowa, musiano wszystkie te szpitale zwinąć. Chorych i całe urządzenie szpitalne przewieziono najpierw do Maryańskich Gór na Morawach, a potem na Śląsk Cieszyński; część chorych przeniesiono do szpitala wojskowego w Teltitz-Schönaau.

Szpital dla legionistów w Limanowej założony w lokalu »Przyjaźnia« z dość znacznym nakładem pracy i kosztów, w czasie listopadowych przemarszów uległ zupełnemu zniszczeniu. Resztki urządzenia i pozostałej bielizny zginęło podczas pożaru sąsiedniego budynku w dniach głównej bitwy pod Limanową w grudniu 1914.

Szpital dla legionistów w Wędryni na Śląsku, na 100 łóżek, otwarty 29 listopada 1914. Lekarze: Dr. St. Buchowiecki, Dr. T. Hedinger, Dr. T. Koźniewski, ryg. med. Medyński i dentysta Ehrlich, gospodarz K. Kowalkowski, 6 sanitaryuszy, 4 sanitaryuszki i 4 panie do gospodarstwa.

Szpital dla legionistów w Nydku na Śląsku. 30 sienników. Lekarz Dr. E. Wertheim, 5 sanitaryuszy. Zwinięty 6 stycznia 1915.

Szpital dla epidemicznie chorych legionistów w Nawsiu koło Jabłonkowa na Śląsku na 17 łóżek, prowadzony z funduszy Departamentu Wojskowego NKN. Lekarz kierujący: Dr. Marya Strzelecka.

Szpitalik w Nawsiu koło Jabłonkowa na Śląsku. 5 łóżek. Lekarz Dr. Zofia Świtalska.

Kolonia wypoczynkowa dla legionistów w Piosku na Śląsku na 60 łóżek. Lekarz kierujący: Dr. T. Hedinger, później Dr. M. Strzelecka, 4 sanitaryuszki; prowadzony z funduszy Dep. Wojskowego NKN.

Szpital dla legionistów w Szygłach na 30 łóżek, utrzymywany z funduszy Dep. Wojskowego NKN. Lekarz: Dr. Kucharski. Kierowniczka gospodarstwa p. Siegmajerówna, 5 sanitaryuszek.

Szpital dla legionistów w Łyżbicy na Śląsku, 80 łóżek. Lekarze: Dr. W. Umiastowski i ryg. med. T. Pracki, 6 sanitaryuszy i 4 sanitaryuszki.

Szpital dla legionistów w Boconowicach. 12 łóżek. Lekarz: Dr. W. Umiastowski. Zwinięty 15 stycznia 1915.

Kolonie wypoczynkowe dla legionistów: w Milikowie na Śląsku, na 100 łóżek, w Łonej i Boconowicach na Śląsku na 200 łóżek. Lekarz: Dr. W. Umiastowski.

Ambulatoryum w Jabłonkowie na Śląsku istniało aż do czasu wymarszu Legionów ze Śląska. Lekarze: Dr. T. Kucharski (ordynacya, badanie i segregowanie transportów chorych legionistów), Dr. Samborowa (opatrunki, szczyepienia).

Biuro Sanitarne Dep. Wojsk. N. K. N. w Jabłonkowie, zorganizowane z początkiem grudnia 1914. Kierownik: Dr. Emil Bobrowski. Członkowie: Dr. Sambor, inż. Ponikiewski, K. Gallas. Zakres działania: organizacya szpitali i kolonii wypoczynkowych, prowadzenie ewidencji chorych, organizowanie transportów chorych i ozdrowieńców. Komendę nad wszystkimi zakładami sanitarnymi N. K. N. na Śląsku wykonywał od 26 listopada 1914 do końca stycznia 1915 Dr. Emil Bobrowski.

Uwaga. Szpitale i kolonie wypoczynkowe na Śląsku zwinięto 31 stycznia 1915, z wyjątkiem szpitala dla zakaźnie chorych w Nawsiu, który istniał do końca lutego 1915. Po ewakuacji Jabłonkowa, przenie-

siono Biuro sanitarne i chorych do Kęt, gdzie chorzy zostali pomieszczeni w szpitalu wojskowym.

Szpital rezerwowy Legionów polskich w Cieplicach Czeskich, jako oddział tamtejszego c. i k. Szpitala wojskowego. Łóżek 157. Lekarz kierujący: Dr. Ludwik Motyka, 4 aspirantów lekarskich i 8 pielęgniarek. Szpital ten istniał od listopada 1914 do marca 1915. Chorzy utrzymywani byli na koszt c. i k. Zarządu wojskowego, personal lekarski i pielęgniarski na koszt NKN, który prócz tego pokrywał wydatki, związane z poprawą wikt i uzupełnieniem garderoby.

Szpital dla legionistów w Piszczańach — willa »Trianon« — jako oddział tamtejszego c. i k. Szpitala pomocniczego, przeznaczony wyłącznie dla chorych, potrzebujących leczenia kąpielowego. Założony 1 grudnia 1914 r., istnieje dotychczas, łóżek 35. Lekarz kierujący: Dr. Szulski, gospodyni i pielęgniarka. Lokal, światło i opał, utrzymanie personalu lekarskiego i obsługi pokrywa NKN.

Szpital dla legionistów w Zakopanem w Domu Zdrowia »Pomocy Bratniej« dla chorych piersiowo, otwarty 2 marca 1915 na 80 łóżek. Administracya w rękach Sekcyi Szpitalnej Zakopiańskiego Komitetu Narodowego. Dyrektor szpitala: Dr. Kazimierz Dłuski. Lekarz kierujący: Dr. Krawczyński. Koszta utrzymania ponosi skarb wojskowy, częściowo NKN.

Ambulatoryum bezpłatne w Zakopanem założone staraniem Sekcyi Szpitalnej miejscowego Komitetu Narodowego. Lekarze: Dr. Rząśnicki, Dr. Umiastowski i Dr. Zychon.

Intendantura Sekcyi szpitalnej Komitetu Narodowego w Zakopanem wydawała w okresie swego istnienia każdemu oddziałowi, wyruszającemu w pole, opatrunki, woreczki z przyborami do mycia (szczoteczkę, mydło, proszek etc.), apteczki samarytańskie, nosze, narzędzia itp. Przewodnicząca Sekcyi: Dr. Wanda Nowotnowa, z asystentkami przewodn.: Aleksandra Jachniana.

Zakłady sanitarne Dep. Wojsk. N. K. N. w Kętach (przeniesione z Jabłonkowa): **Biuro sanitarne**. Kierownik: Dr. E. Bobrowski, następnie Dr. T. Koźniewski, **Ambulatoryum**. **Dom dla ozdrowieńców**. Lekarz: Dr. T. Koźniewski.

Zakłady sanitarne Dep. Wojsk. N. K. N. w Sławkowie i okolicy (od 10 stycznia do końca lutego 1915): **Ambulatoryum w Sławkowie** (Dr. Z. Switałska), **Szpitalik w Bolesławiu** (Dr. E. Wertheim) i **Szpital w Bukownie** na 30 łóżek. Lekarz: Dr. E. Wertheim.

Ambulatoryum Dep. Wojsk. N. K. N. w Piotrkowie. Lekarze: Dr. M. Kapellner, Dr. E. Switałska i Dr. Konopnicki. Zakres działania: prócz leczenia legionistów, bezpłatne leczenie i szczepienie ludności cywilnej. Referent sanitarny przy Dep. Wojsk. N. K. N.: Dr. M. Kapellner.

Ambulatoryum Dep. Wojsk. N. K. N. w Nowo-Radomsku. Lekarze: Dr. E. Bobrowski i Dr. E. Wertheim. Bezpłatne szczepienie ludności cywilnej.

Szpital dla legionistów w Lublinie założony przez lubelski Wydział Narodowy i oddany Komendzie Legionów po zajęciu Lublina przez wojska sprzymierzone. Łóżek 90. Lekarz kierujący: Dr. M. Dehnel

Dom dla ozdrowieńców-legionistów (na 800 łóżek) i **Szpital** (na 180 łóżek) w Kamińsku koło Piotrkowa. Założony staraniem Komendy Legionów i Dep. Wojskowego NKN, otwarty w lipcu 1915 r. Lekarze szpi-

tala: Dr. Stefan Rudzki i Dr. Hieronim Szantruczek. Lekarze Domu ozdrowieńców: Dr. T. Koźniewski i Dr. M. Sokołowski. Zakład bakteriologiczny prowadzi Dr. Zygmunt Szymanowski. Zakłady te utrzymywane są przez c. k. Zarząd wojskowy.

Schronisko dla legionistów w Krakowie przy ul. Karmelickiej l. 58, założone i utrzymywane staraniem Oddziału zasilkowego NKN. Otwarte w pierwszych dniach lutego 1915 r., na 50 łóżek. Lekarz kierujący: Dr. Mieczysław Offmański. Gospodyni p. Wanda Barzewiczowa.

Schronisko dla legionistów w Krakowie przy ul. św. Tomasza l. 37, założone staraniem Koła Pań i utrzymywane przez toż Koło i »Samarytania Polskiego«. Otwarte 1 stycznia 1915 r. na 12 łóżek. Lekarz kierujący: Dr. Mieczysław Offmański. Komitetowi przewodniczy p. Barbara Beaupré. Skarbniczka p. Walentyna Morozewiczowa.

Internat dla legionistów (w czynnej służbie) w Krakowie przy ul. Radziwiłłowskiej l. 1, założony staraniem Komitetu Pań, stanowiącego Sekceji Opieki nad legionistami przy »Samarytaninie Polskim«. Internat, utrzymywany dotąd ofiarnością publiczną, otwarty został 20 czerwca 1915, na 30 łóżek. Lekarz kierujący: Dr. Mieczysław Offmański. Komitetowi przewodniczy p. Marya Siedlecka, sekretarka p. Marya Stołyhłowa, skarbniczka p. Zofia Swiszczowska.

Schronisko dla legionistów polskich w Radomiu, utrzymywane staraniem Koła Ligi Kobiet w Radomiu.

Schronisko dla legionistów w Kielcach, ul. Duża l. 33.

Schronisko dla legionistów w Rzeszowie.

Dom dla legionistów-ozdrowieńców w Rabce, willa »Nowy Dwór«, założony staraniem Sekcji szpitalnej Ligi Kobiet NKN w Krakowie, pod protektoratem JO. Księżnej Renaty Radziwiłłowej. Otwarty d. 16 września 1915 r. na 50 łóżek. Lekarz kierujący: Dr. J. Witoszyńska. Zarządzająca gospodarstwem Marya Manduk, przełożona pielęgniarek.

Schronisko dla superarbitrowanych i chorych legionistów w Nowym Sączu, mieści się w gmachu Sokoła. Do marca 1915 był to szpitalik dla rannych i chorych legionistów. założony od chwili powstania NKN przez Komitet kobiet polskich (obecnie przekształcony w Koło Ligi Kobiet). Komitet całe schronisko oddał nowozałożonemu Komitetowi Opieki nad superarbitrowanymi legionistami, zaś fundusze przekazane zostały Lidze Kobiet z zastrzeżeniem, by użyte zostały na ozdrowieńców, na prostej itp. — Opiekę lekarską dają Schronisku Dr. Płochocki, Dr. Dudziński, Dr. Horowiczowa i Dr. Strumińska. Prezesem Schroniska jest p. Kobak.

Schronisko dla superarbitrowanych legionistów w Wiedniu. Wiedeń III, Esteplatz 3. Otwarte dnia 2 maja 1915 na 30 łóżek; utrzymywane przez Komitet Opieki nad legionistami i Komitet Pań. Przewodnicząca: Zofia Rosnerowa. Skarbniczka: Zofia hr. Michałowska; Zofia mrg. Csaki-Pallavicini, Zofia Germanowa. Gospodyni: Ludmiła Gostyńska.

Schronisko dla superarbitrowanych legionistów w Wiedniu. Klagbaumgasse 3., założone przez p. Stanisława Lewandowskiego na 50 łóżek.

Schronisko dla superarbitrowanych legionistów w Nowym Targu. Otwarte w czerwcu 1915 r. na 26 łóżek, utrzymywane przez Naczelny Komitet Opieki nad legionistami i miejscowe Koło Ligi Kobiet.

Sanatorium dla superarbitrowanych legionistów chorych piersiowo w Zakopanem. Otwarte dnia 24 września 1915 r., w willi »Dora«, przy ul. Chałubińskiego. Na 50 łóżek. Opiekę lekarską objął Dr. Zychon. Sanatorium

utrzymywane jest przez Komitet Opieki nad legionistami w Wiedniu i Ligę Kobiet NKN w Zakopanem. Komendant oficer Legionów Giżycki.

W Krynicy, Muszynie i Piwnicznej. Dzięki ofiarności gmin i mieszkańców, którzy pewną ilość superarbitrowanych legionistów między siebie rozegrali, na czas letnich miesięcy utrzymywali oni tam możność wypoczynku i odzyskania sił. Także i w Nawojowej ofiarował hr. Adam Stadnicki u siebie legionistom 10 miejsc.

Stacye zbiorcze i transportowe Legionów polskich założone zostały z ramienia c. k. Ministerstwa Obrony krajowej: w Wiedniu, Budapeszcie, Pradze, Ostrawie Morawskiej i Piotrkowie. Zadaniem ich jest zbieranie legionistów wyleczonych z ran w szpitalach i odsyłanie ich do pułków, zapadłych zaś na zdrowiu do Domów dla rekonwalescentów albo do stacyi klimatycznych, względnie przedstawianie ich do superrewizyi.

Stacya zbiorcza w Ostrawie Morawskiej tworzy osobną jednostkę gospodarczą, prowadzi kuchnię i warsztaty reperacyjne mundurów i butów. Lokal mieści się w szkole czeskiej im. Kautsky'ego w Przywozie. Schronisko mieści 200 łóżek. Komendant Stacyi kapitan Ludwik Eydziałowicz. Zastępcy: podporucznik I Brygady Jan Kotowicz i chorąży II Brygady Jan Holy. Sierżant rachunkowy: Dr. Stefan Miżewicz.

Stacya zbiorcza i transportowa Legionów polskich w Wiedniu z oddziałem dla rekonwalescentów na 200 łóżek. Wiedeń X, Leymeckergasse 1. 17. Stacya prowadzi we własnym zarządzie kuchnię i warsztaty. Komendant stacyi: porucznik Dr. Eugeniusz Malisz, Zastępca komendanta: Dr Adolf Maciesza. Komendant oddz. stacyjnego: porucznik Rylski. Lekarz: Dr. Arien Bezen.

Stacya zbiorcza i transportowa w Pradze. Komendantem jest przydzielony przez Komendę Legionów porucznik Rittner.

Stacya zbiorcza i transportowa w Budapeszcie (Museum-Korut 11) przy stacyi utworzono Dom dla legionistów polskich otwarty uroczystie 3 października 1915. Komendant Stacyi kapitan Legionów Jan Łuczynski.

Herbaciarnia płatna w Krakowie, założona w sierpniu 1914 przez p. Anielę Krzyżanowską i Marcelinę Domańską przy współudziale licznego grona pań najpierw przy ulicy Szczepańskiej, potem przy ul. Jagiellońskiej. Zwinięta została w początkach października 1914.

Herbaciarnia bezpłatna w Krakowie, założona we wrześniu przy ul. Szewskiej, staraniem p. Krajewskiej i grona sanitaryuszek legionowych. Zwinięta została w listopadzie 1915 r.

Kuchnia tania dla pracowników biur NKN w Krakowie przy ul. Poselskiej otwarta w październiku 1914 r. Kierowniczka p. Helena Sygietyńska. Zwinięta została w listopadzie 1914 r.

Herbaciarnia dla legionistów w Krakowie, przy ul. Szczepańskiej założona staraniem Sekcyi szpitalnej krakowskiego Koła Ligi Kobiet, została otwarta dnia 8 sierpnia 1915 r., urządzona z wielką starannością w jasnym i obszernym lokalu, służy za miejsce spotkania i towarzyskiej rozrywki dla legionistów-rekonwalescentów, przebywających na kuracji w Krakowie.

Gospoda dla legionistów w Wiedniu, IX Weyringergasse 14, pod zarządem Komitetu Pań. Delegat NKN Radca Bogdanowicz. Prezesowa: p. Aleksandrowa Lisiewiczowa, sekretarka p. Zofia Dąbska.

Gospoda dla legionistów w Wiedniu przy Komendzie Placu. Wiedeń X, Leymeckergasse 17.

Herbaciarnia dla legionistów w Suchej, założona przez miejscowy Komitet Pań na czas postoju baonu uzupełniającego, istniała do 20 listopada 1914.

Gospoda dla legionistów polskich w Marmarosz-Sziget założona staraniem p. Adolfera Gorzyckiej-Wieleżyńskiej.

Herbaciarnie na Śląsku: w Jabłonkowie i Nawsiu (obecnie zwinęte).

Kuchnia dla ubogiej ludności w Sławkowie, założona staraniem i funduszami Departamentu Wojskowego NKN. Po wyjeździe Departamentu ze Sławkowa kuchnię objął w swój zarząd ks. proboszcz Milbert z gromem miejscowych pań.

Herbaciarnia dla legionistów w Radomsku, założona przez miejscowe Koło Ligi Kobiet.

Kuchnia dla pracowników Departamentu Wojskowego NKN w Piotrkowie.

Gospoda dla legionistów w Piotrkowie, otwarta dn. 1 czerwca 1915 przy ulicy Rokszyckiej Nr 26. Gospoda została otwarta staraniem piotrkowskiej Ligi Kobiet i daje chwilowe schronienie i posiłek przybywającym do Piotrkowa z pola walki legionistom.

Herbaciarnia dla legionistów w Kamieńsku koło Piotrkowa, otwarta 3 czerwca 1915 staraniem miejscowego Koła Ligi Kobiet.

Kuchnia dla legionistów w Lublinie, założona przez lubelski Wydział Narodowy, który powołał także do życia Stowarzyszenie: »Opieka nad rodzinami legionistów«.

Szkołka dla dzieci w Kamieńsku, prowadzona przez inwalidów legionistów a nauczycieli zawodowych. Naukę pobiera przeszło 100 dzieci, dotąd nauki pozbawionych. Dzieci prócz nauki otrzymują także pożywienie. W szkole odbywają się także wykłady kształcące dla inteligencji. Osobna szkoła jest dla dorosłych analfabetów. Przy szkole jest biblioteka, mająca około 1600 tomów, orkiestra i chór.

Ognisko dla dzieci legionistów w Krakowie przy ul. Smoleńsk 1. 35, utrzymywane częściowo przez NKN, częściowo ofiarnością publiczną. Kierowniczka: Marya Paszkowska. W listopadzie 1914 r. Ognisko częściowo przeniesione zostało do Zakopanego, częściowo zaś utrzymywane w Krakowie przez Oddział Zasiłkowy NKN. Zwinęte w marcu 1915 r.

Ognisko dziecięce Sekcji Opieki nad rodzinami legionistów w Zakopanem (przeniesione z Krakowa d. 2 listopada 1914) daje schronienie i pożywienie bezdomnym dzieciom i dorosłym w liczbie 30—40 osób. Ognisko był swój zawdzięcza wyłącznie zapobiegliwości i poświęceniu Kierowniczki: p. Maryi Paszkowskiej.

Kolonia dla dzieci legionistów w Zakopanem, założona przez miejscowy Komitet Narodowy w Zakopanem, pod zarządem początkowo p. D-rowej Rudzkiej, obecnie p. Heleny Brzezińskiej. Gospodarstwo prowadzi p. Jadwiga Jasińska. W kolonii znajduje się 47 dzieci od lat 6—13. Dzieci otrzymują opiekę i naukę w zakresie klas pospolitych i 1-jej gimnazjalnej. Ciało nauczycielskie składa się z 16 osób.

Przytułek dla dzieci legionistów w Piotrkowie, pod kierownictwem Dr. Zofii Świtalskiej, jako lekarki, i Joachima Softysa, jako referenta spraw skarbowych Dep. Wojskowego. Sieroty, dzieci legionistów, pozbawione matki, przyjmowane są na całe utrzymanie. Niemowlęta, których matka

zarobkuje, przyjmowane są na pełną całodzienną opiekę. W miarę miejsca i środków przyjmowane też są ponadto dzieci do lat 10, chore i słabowite. Zgłoszenia przyjmuje Dr. Zofia Świtalska, ulica Tomickiego 1. 20.

Ogródek dla dzieci legionistów polskich w Dąbrowie Górniczej, z inicjatywy Dr. M. Balsigerowej założony przez Ligę Kobiet. Kierowniczka p. Pracka, Węgrzecka, Grudzińska i inne. Dzieci przeciętnie 30.

Kąpiele i obiady dla dzieci legionistów w Dąbrowie Górniczej, prowadzone staraniem i funduszami miejscowej Ligi Kobiet NKN. oraz **Ochronka**, w której odbywa się nauka elementarna i pogadanki.

H. Naczelny Komitet Opieki nad byłymi legionistami oraz wdowami i sierotami po poległych legionistach

(Wiedeń, I. Neuer Markt 3/II).

Prezydium. Prezes: Eksc. Dr. Leon Biliński, prezes Koła Polskiego. Wiedeń.

Wiceprezesi: Dr. Jerzy hr. Mycielski, prof. Uniw. Jagiellońskiego, Kraków. Dr. Ernest Habicht, prokurator Państwa. Wiedeń I, Neuer Markt 3.

Członkowie Komitetu: prof. Bożoz Antoniewicz, Wiedeń IX, Schwarzspanionerstrasse 18. — Dr. Ernest Bandrowski, wiceprezes m. Krakowa, Kraków. — Rotmistrz Belina (Władysław Prażmowski). Poczta polowa 118. — Zofia mrg. Csaki-Pallavicini. Wiedeń VIII. Friedrich Schmidtpl. 7. — Zofia Germanowa, Wiedeń. — Pułkownik Józef Haller, komendant II pułku Legionów. — Prezesowa Anna Jaworska, Kraków, Studencka 14. — Dr. Roman Krogulski, poseł do Rady Państwa. Rzeszów. — Eksc. Dr. Juliusz Leo, prezydent miasta Krakowa, Kraków. — Stanisław Lewandowski, Wiedeń IV. Wiedner Hauptstr. 45. — Dr. Aleksander Lisiewicz, poseł do Rady Państwa. — Irena hr. Michałowska, Wiedeń I. Hotel Erzherzog Karl. — Stanisław hr. Mycielski, Wiedeń I. Schottenring 9. — Dr. Tadeusz Niementowski, Wiedeń VIII. Friedrich Schmidtplatz 7. — Józef Neumann, prezes miasta Lwowa, Lwów. — Dr. Zygmunt Pilat, radca dworu, Wiedeń I. Bellariastr. 12. — Brygadier Józef Piłsudski, Poczta polowa 118. — Zofia Rosnerowa, Wiedeń III. Rennweg 1a. — Dr. Ignacy Rosner, Wiedeń III. Rennweg 1a. — Eksc. marszałek polny porucznik Karol Trzaska-Durski, komendant Legionów polskich, Poczta polowa 355. — Dr. Alfred Zgórski, członek Izby Panów, Wiedeń I, Stubenring 16.

Krakowska Delegacja N. K. O. nad legionistami. Kraków, gmach »Sokoła«. Prezes: poseł Dr. Ernest Bandrowski. Wiceprezes: Eustachy Jaxa-Chronowski. Sekretarz: Edward Kubalski. Skarbnik i przewodniczący Sekcyi skarbowej: Dr. Teodor Kosch. Przewodniczący Sekcyi gospodarczo-prawniczej: Dr. Michał Koy. Przewodniczący Sekcyi gospodarczej: inż. Władysław Turski. Przewodniczący Sekcyi sanitarnej: prof. Bol. Wicherkiewicz.

